ZEYTİNBURNU
KÜLTÜR SANAT

Mükemmel Boşluk

Hakan Şarkdemir

09 MART 2022 - 15 Nisan 2022

Kürator: Mehmet Lütfi Şen

ZEYTİNBURNU
BELEDİYESİ

ZEYTİNBURNU
KÜLTÜR SANAT

Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi Yayınları
Katalog No: 48

Koordinatör
Sertaç Güleç
Nurullah Yaldız

Küratör
Mehmet Lütfi Şen

Proje Asistanları
Hamza Algül / Ömer Aydın

Editör
Aykut Ertuğrul

Grafik Tasarım
A-Z Kültür Sanat Ajansı

ISBN
978-605-7664-75-4

Bu katalog Mart 2022 tarihinde "Mükemmel Boşluk"
Hakan Şarkdemir resim sergisi için İstanbul'da basılmıştır.

Eserin yayın hakları Zeytinburnu Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne aittir. Yayının hiçbir kısmı, yazılı izin olmadan, tamamen, kısmen veya değiştirilerek yayınlanamaz, iktibas edilemez, fotokopi dahil her ne şekilde olursa olsun, elektronik veya mekanik yollarla kopya edilemez, bilgi olarak depolanamaz ve çoğaltılamaz.

ZEYTİNBURNU
BELEDİYESİ

Sunuş

Her sanatçı çağının tanığıdır; eserlerini yaşadığı zaman ve mekânın ruhunu okuyup idrak ederek üretir. Sanatçı muhatabı insan olan ve değişmeyen o hakikati; çağın formu ve dilini kullanarak ve çağın insanının hikâyesine kendisini ekleyerek anlatır. Bu sebepten gerçek sanat eserleri tekrarlanamaz ve daima kendine özgüdür.

Zeytinburnu Kültür Sanat'ta bizler, kültür ve sanatın her alanında olduğu gibi görsel sanatlarda da önceliğimizi popüler olandan değil, nitelikli ve kalıcı işlerden yana kullanıyoruz. Her ay, kendi özgünlüğünü yakalamış, birbirinden değerli sanatçıların eserlerini sanatseverlerle buluşturmaya devam ediyoruz.

Şiirleri ve eleştirmenliği yanında görsel işleriyle de kendi biricik imaj dünyasını kurabilmesiyle zamanın tanığı sıfatını fazlasıyla hak eden kıymetli Hakan Şarkdemir'in "Mükemmel Boşluk" sergisi de bu anlayış doğrultusunda planlanmış sergilerden birisi. Değerli sanatçımızı kültür merkezimizde ağırlamaktan onur duyduğumuzu ifade ediyor, sergide emeği geçen bütün arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Ömer Arısoy
Belediye Başkanı

Kalabalığın Boşluğu

Efesli filozof hemşehrimiz Herakleitos 2500 yıl önce "Aynı nehirde iki defa yıkanılmaz" demişti. Şimdi aramızda olsaydı "Metaverse'deki bir nehirde bir defa yıkanılmaz" derdi sanıyorum. Evet, her şey sürekli değişiyor; zaman, mekân ve dolayısıyla insan. Değişen insanın yaptığı sanat da değişiyor elbette. Marcel Duchamp'nın çizgi film karakteri adıyla imzaladığı "Pisuvar" çalışmasından sonra Mona Lisa'nın reprodüksiyonuna bıyık ve sakal çizerek öncüsü olduğu "kavramsal sanat" etkilerini bugün de yoğun olarak gördüğümüz dev bir değişimdi. Bu başkaldırı sanat alanında yeni bir paradigmanın oluşmasına alan açtı. Duchamp'nın sanata müdahaleleri ve ready-made'leri, alışılagelmiş sanatın yarattığı göze hitap eden yerleşik estetik algısına zihinlerde tekrar tartışmaya açmak adına esaslı bir saldırıydı. Onun yıkmak istediği hayatın her yerinde var olan iktidarın kendini yeniden üreten formlarıydı. Böylece sanat eserinin yerini, sanat eserinin fikri aldı ve değişim yuvarlanan kartopu gibi büyüdükçe hızlandı.

Sizlere sunduğumuz "Mükemmel Boşluk" projesinin ressamı Hakan Şarkdemir'in resimlerine üst paragrafta altını çizdiğimiz ürpertici değişimin içinden bakmalıyız diye düşünüyorum. Tercih ettiği renk, form ve figürleriyle kendine özgü bir kimlik oluşturan Şarkdemir, güncel sanatın yaygın dili yapı-söküm ve alımlama estetiğiyle bireysel bir arayışın özgün dilini kurguluyor. Eserleri izleyiciye mevcut sanatsal kural ve beğenilerin dışında, resme her baktığında yeni bir anlam ve düşünce üretmeye sevk ediyor. Çalışmalarının temelini genelde gündelik objeleri deforme etme, onu gündelik işlevinden çıkarıp başkalaştırma ve kavramsal düzlemde alışılmadık bir forma taşıma çabasının oluşturduğunu düşünüyorum.

Şair ve ressam olarak Hakan Şarkdemir, sanatımızda dikkat çekici bir özelliği devralıyor aslında. Tevfik Fikret'ten Bedri Rahmi'ye, Metin Eloğlu'dan İlhan Berk'e hatta Ekrem Kahraman'a şair-ressamlar silsilesinin bir taşıyıcısı ve günümüzdeki önemli temsilcisi olarak, Türk sanat tarihinde çokça görmediğimiz bir halkaya eklemleniyor. Birkaç yıl önce Ankara'daki atölyesinde resimlerini görüp resim üzerine konuşmuştuk Şarkdemir'le. O zaman ilk fırsatta bir kişisel sergi açmayı düşünmüştüm fakat araya koca bir pandemi dönemi girdi. O gün dilediğim bu özel sergiyi şimdi sizlere sunmanın mutluğunu yaşıyorum.

Ülkemizde pek fazla örneği olmayan bu özel sergi vesilesiyle "Mükemmel Boşluk" projesinde ayrı şehirlerde aynı gayretle çalıştığımız sevgili Hakan Şarkdemir'e, yetkin kritik yazısı için yönetmen Faysal Soysal'a, serginin siz değerli ziyaretçilere ulaşmasının tüm imkânlarını sağlayan Zeytinburnu Belediye Başkanı Sayın Ömer Arısoy'a ve değerli emekleriyle yol aldığım tüm dostlarıma teşekkür ederim.

Mehmet Lütfi Şen
Küratör

Boşluk Kaygısı

Sanatın karakterini yansıtan en temel özelliklerinden biri, hiç şüphesiz onun zamanla kurduğu dolaysız ilişkidir. Kimi filozoflar bunu ölümle, daha doğrusu ölümsüzlükle kurulan bir ilişki olarak da açıklamaya ve anlamlandırmaya çalışmıştır. Ölümse ontolojik anlamda zamanın sonu olarak kabul edilmiştir. Aslında sanatçının zamana yenik düşmemek, ona rağmen hayatta kalmak uğruna verdiği kavga, bizi yine sanat ile zamanın karşıtlık ilişkisine götürür. Nitekim modern bir şair-filozof olan Tarkovski de sinema poetikasında en yeni sanatlardan biri olan film sanatını "zamanın mühürlenmişliği" kavramıyla, yani sanatsal çabanın sonucunda zamanın her boyutuyla tutsak edilişi düşüncesiyle izah etmeye çalışır. Gelgelelim şiirin, kelimelerin ve dilin, zaman ve gelenekle, daha doğrusu tarih ile doğrudan (hatta yapışık) ilişkisinin farkında olan bir sanatçının film sanatı üzerinden böylesi bir paradigmayı savunması dikkate değer bir durumdur.

Resim ve şiir sanatı söz konusu olduğunda eskimezliğin, kimin hanesine ne ölçüde yoğun ve güçlü yansıdığı hâlâ büyük bir merak konusudur. İnsan ilkel zamanlarda nesnelerle ilk önce dil üzerinden (şiir ile) mi (dolaylı olarak müzik ve ses ile mi?) ilişki kurmuştur, yoksa göz-ışık ilişkisi üzerinden (resim ile) mi ilişki kurmuştur? Böylesi bir ayrımın ya da bir sanattan diğerine miras aktarmanın, günümüz çağdaş sanat akımlarını -özellikle de sinemayı- düşündüğümüzde pek faydası yok gibi görünse de, insanoğlunun geldiği yeri hatırlaması ve kaybettiklerinin özlemiyle yeni eserlere farklı boyutlardan ve disiplinlerden ruh ve can taşıması da ayrıca değerlidir.

Şiirin, hatta onun da öncesinde müziğin, insanın varoluşu ile birlikte başladığını kabul etmek bir yana, ilk insanın mağara duvarlarına çizdiği figürlerin ya da yazıların resim olduğunu kabul ettiğimizde her iki sanatın da zaman ve ölümsüzlük ile kurduğu ilişkinin çok eskilere dayandığını hemen fark ederiz. Ne ki modern zamanlarda ve gösterge taarruzu altında kelimenin, -dil diyemiyoruz zira dil başka bir forma ve görselliğe bürünerek günden güne metamorfoza uğruyor- gittikçe güç kaybederek yerini şiirdeki imgeden farklı olarak daha çok sembollere ve alegoriye bırakması fotoğrafın, resmin ve sinemanın güç kazanmasına sebep olmuştur. Dolayısıyla şiir de geçmişte olduğu gibi günümüzde yeni formları deneyerek zamanın ruhuna dokunmaya çalışmaktadır kendi cephesinde. Şiirdeki bir kelimenin sadece sesi ve anlamı yoktur artık; rengi, kokusu, hatırası, komşuluğu, yöresi, akrabalığı, kültürü ve bizzat o şairin eski yüklerini atarak onu büründürdüğü imgesel bir şahsiyeti de vardır. Sinemanın ve diğer görsel sanatların bir söz sanatı olan şiirden bazı sesler, hisler ve duyarlıklar taşıması da, şiirden bir şey eksiltmek değil, aslında ona bir değer katmak, onu yüceltmek olarak anlaşılmalıdır. Bu bağlamda diğer sanatların taşıdığı referansların popüler medya ve kültür dili yerine doğrudan şiire yapılması gelecek nesil için de bir kazanım olacaktır.

Hakan Şarkdemir'in modern epik şiirle başlayan ve görsel şiirle devam eden zamana bakış serüveni Türk Şiiri için çok önemli bir uğrak aslında. O, şiirden ve sanattan yola çıkarak, insanın varlık sorusunu -genelgeçer olanın karşısında- yeni bir anlam dairesine çekiyor. Onun şiiri en başından beri kurduğu düşünsel atmosfer ve imgelemle bizi kendiliğe, kendi özgürlüğümüze davet ediyor. Öte yandan resmine taşıdığı imgeler ve sembollerse, bize yeni bir alan açarak gelenekle sahici ve dolaysız bir ilişki kurmamıza imkân tanıyor.

Şarkdemir'in, devlete ve halka yaranmaya çalışmaksızın, Türk şiirinin (Mehmet Âkif, Sezai Karakoç ve İsmet Özel gibi şairler üzerinden gelişen) *ethos* damarına taşıdığı tavır, sanata temel bakışını da şekillendirir. Özellikle *Muhafazakâr Sanatçı, Klâsiklerden Kaçmak, Soytarı, Bellini'den Sonra, Şehzade, Terakki, Saki*, *District 14:53, Sipahi* gibi çalışmaları, bir yandan günümüz muhafazakârlığına getirdiği önemli eleştirileri içerirken, diğer yandan gelenekle simgesel planda kurduğumuz bağın ironisini taşır. Kimi zaman kalabalığı, saçma olanı ele alır, kimi zamansa boşunalık ya da muğlak bir boşluk kaygısını yansıtır. Şiirin ve resim sanatının çıkmazına dönüşen muhafazakârlık imgesine yer yer diğer kavramsal işlerinde de geri döner. Hakan'ın muhafazakâr zihne ve sanatçıya getirdiği eleştiri, şiirinde de net olarak hissedilir. Söz gelimi, *Tadat* kitabının ilk mısraları, nasıl bir çarpıklığın kıyısında konakladığımızı ve nasıl bir var oluş içinde debelendiğimizi bize şakacı bir tarzda hatırlatır:

Müzik eleştirmeniyiz biz,
Ama müzik nedir bilmeyiz.

Görsel şiiri dışarda bırakacak olursak, Hakan'ın şiirinde muhafazakârlık karşıtı açık referanslar bulabilirken, o cesur, yenilikçi gerçeküstü resimlerinde izleyiciye alternatif bir dünya sunup sunmadığı da tartışmaya açıktır. Elbette ki resim sanatında, hatta görsel şiirde varılan sembolizmin şiirsel imgelemle kıyaslanamaması veya tecrübe ve yetkinliğimiz de kavrayışımıza etki edebilir. Daha nitelikli okumalarla bu tür sonuçlara ulaşmak elbette mümkün olabilir ama ilk bakışta böyle bir sonuca ulaşamadığımı söyleyebilirim. Samimiyet bakımından -dilin bütün dolaysızlığına rağmen- hiçbir sanat, insanı şiirin sarstığı kadar sarsamaz. Hakan'ın "Monarşi" şiirinden bir örnek verecek olursak:

Bir dost yok burda bana
Bu can çekişen vadisinde saltanatımın,
Bir dost yok ki kapımı çalsın
Şu kuduz rüzgârlar gibi
Etime dişlerini geçirirken mırıldanarak
Desin ki, "Seni görmek geldi içimden, sadece
Seni görmek için geldim ben."

Bazen şiirin, böylesi imgelere ihtiyaç duymaksızın, insanoğlunun yalnızlığını ve acısını tanımladığını ve yeryüzünde yalnız olmadığını *ona* hatırlattığını söylemek mümkün. Görsel şiirin ve onun resimdeki karşılığı olarak gördüğüm abstre (soyut) resmin, salt şiirden farkı da işte bu samimiyet duygusu olsa gerek. Hem görsel şiir hem de abstre resim, bazı sembollerle yüklü güçlü çağrışımlar yaratır. Ama imgelemin gücü, daha ziyade zamanda mühürlenmiştir.

Hakan'ın resimlerinde birçok sanat akımından ve sanatçıdan izler görmek mümkün. Onlara bakarken bıkmadan, yorulmadan alıntıladığı ressamları, sanatçıları bir daha düşünmeye davet etmiş gibi hissedersiniz kendinizi. Söz gelimi Ekspresyonizmi, Sürrealizmi, Dada'yı ya da Pop Art'ı yeni poetik bir bakışla adım adım keşfedersiniz. Görsel imgeler sizi kucaklayıp sarmalar. Sanki karşınızda bir Manet, bir Renoir, bir Picasso, bir Munch, bir Miro ya da Picabia varmış da yeni bir dille konuşuyormuş gibi... Yine de bu, onların yoğun bir etkiyle kopyalandıkları duygusunu uyandırmaz izleyicide. Zira Türk ressamlarında nadiren görülen bir özgünlük, yerellik ve açıklık barındırır bu resimler. Elbette andığımız büyük ressamların tümünde nevi şahsına özel duygular vardır. Birinde yalnızlığı, birinde parçalanmışlığı, bir başkasında çığlığı, diğerinde acıyı ve bir ötekinde çatışma ve kavgayı hissederseniz. Hakan'ın resimlerinde ise benim en çok karşılaştığım duygu, "şaşkınlık" duygusudur. Yani eserlerindeki karakterler hep şaşkındır: *Şehzade, C-3P0, Soytarı, Nuri İyem, Kaza, District 14:53, Korkunç Canavarlar, Muhafazakâr Sanatçı, C-3P0 ve Deniz Yolcuları*. Bir şeyi anlamaya çalışıyorlar ya da size bir şeyler söylemek daha doğrusu sormak istiyorlar da donakalmışlar gibi hissederseniz. Sanatçının şaşkınlığı yakıştıramadıklarının yüzlerini ve gözlerini boşalttığını ve içlerini ayrıksı imgelerle doldurduğunu (*Space Dementia, Sakin, Ayşemayşe, Saki*), bazen de onlara başlıklar, kasklar giydirdiğini (*Genç Bir Öğrencinin Yarışçı Olarak Portresi*) fark edersiniz. Hâlbuki o bedensel duruşta bile yine bir şaşkınlık duygusu ele geçirir bakışınızı. Zamana fırlatılmış ve nereye gideceğini tam olarak kestiremeyen bir acemi insan duruşu vardır birçok figüründe.

Yardıma muhtaç, ama nasıl yardım isteyeceğini bilemeyen, bazen bunu biliyormuş edasıyla çaresizliğini gizlemeye çalışan, bunu yaptıkça da trajikomik duruma düşen insan figürleri. Modern insanın durumu da böyle değil midir zaten? Şaşkın, ama şaşkınlığını mükemmel bir muhafazakârlıkla gizlemeye çalışan ve kazayla boşunalık kaygısını onarma fırsatı bulmuş bir yersiz-yurtsuz. Nereden geldiğini bilse de nereye gideceğini bilemeyen, bilmekten ve soru sormaktan ürken bir yabancı, bir göçebe, bir mülteci…

Yaşama dünyasının çarpık realitesini sunan bu şaşkın figürlere, bu figürlerin kapladığı boşluğa gelin hep birlikte bakalım. Belki kazayla da olsa bir şaşkınlık düşer bize de…

Faysal Soysal

Kedili Kız
Kâğıt Üzerine Karışık Teknik 2012, 21x29 cm

Kedili Kız
MDF Üzerine Akrilik 2017, 24,5 x 33 cm

Stüdyo Alışkanlıkları
Gravür 2014, 21 x 28 cm

Uzun Çoraplı Kız
Katalog Sayfası Üzerine Akrilik 2014, 14 x 20,5 cm

İstasyon
Katalog Sayfası Üzerine Akrilik 2014, 14 x 20,5 cm

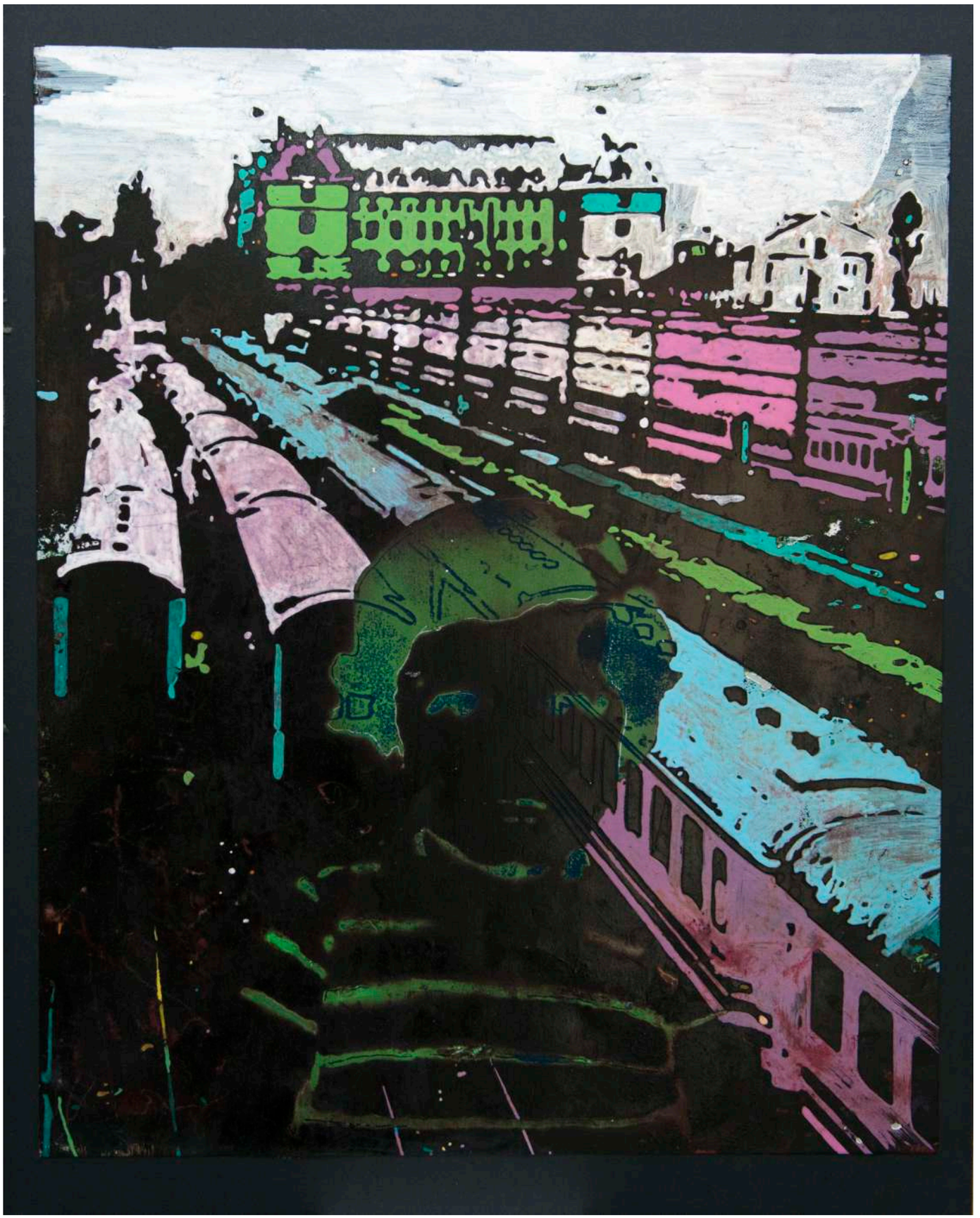

Haydarpaşa
Matbaa Kalıbı Üzerine Sprey Boya ve Akrilik 2017, 40 x 49 cm

Otoportre
Röntgen Filmi Üzerine Sprey Boya ve Kuru Kalem 2017, 24 x 30 cm

Muhafazakâr Sanatçı
Kâğıt Üzerine Karakalem 2013, 21 x 29 cm

Muhafazakâr Sanatçı
Kâğıt Üzerine Karışık Teknik 2013, 21 x 29 cm

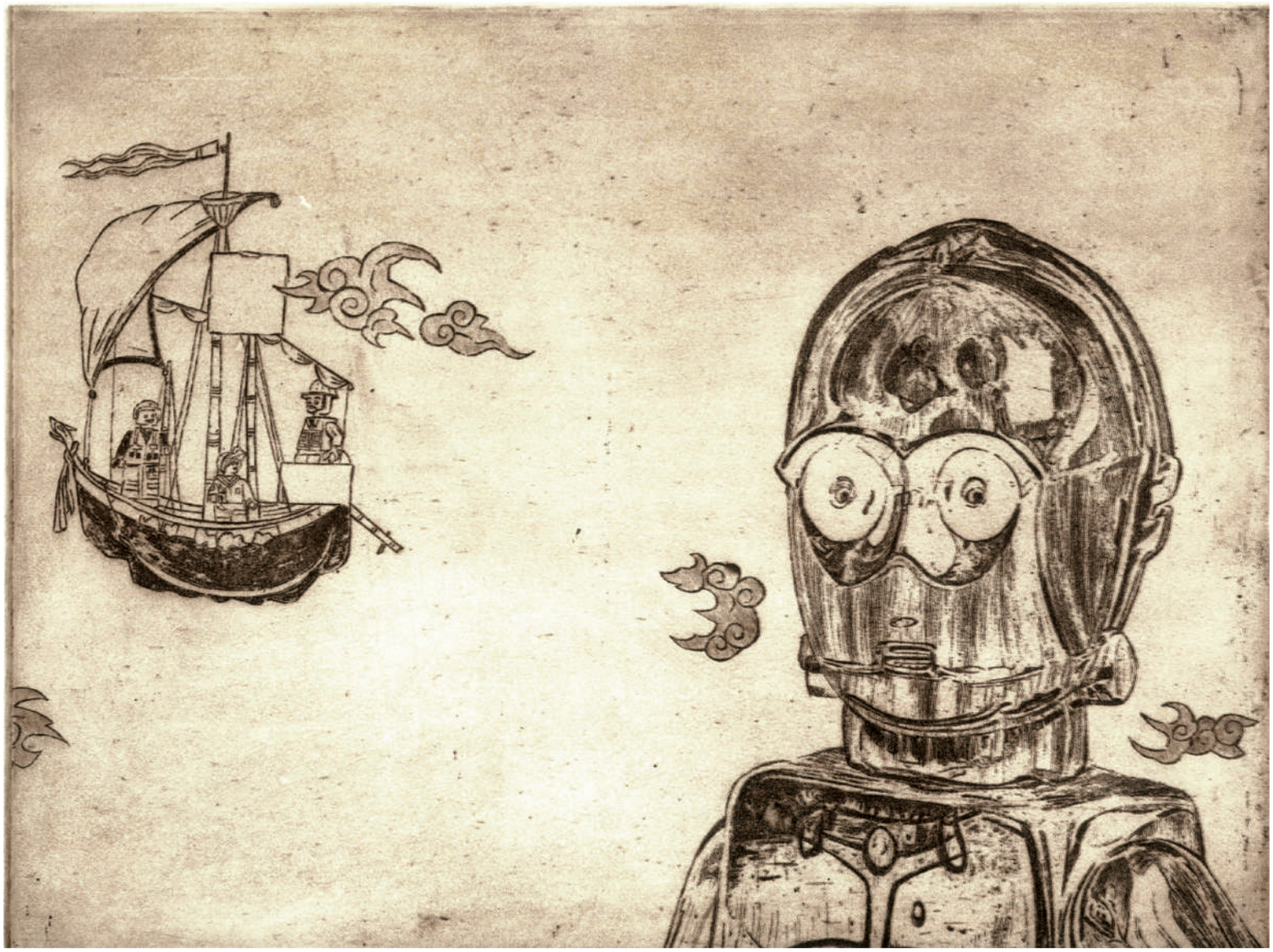

C-3PO ve Deniz Yolcuları
Gravür 2015, 33 x 25 cm

C-3PO ve Deniz Yolcuları
Kâğıt Üzerine Karışık Teknik 2015, 35 x 25 cm

No Instructions
Kâğıt Üzerine Akrilik 2020, 17 x 24 cm

İsimsiz
Dergi Kesiği, Mürekkep 2020, 17 x 24 cm

VESTEL

Ayşemayşe
Çukulata Kutusu Üzerine Akrilik ve Arşiv Kalitesinde Mürekkep 2014, 32,5 x 19,5 cm

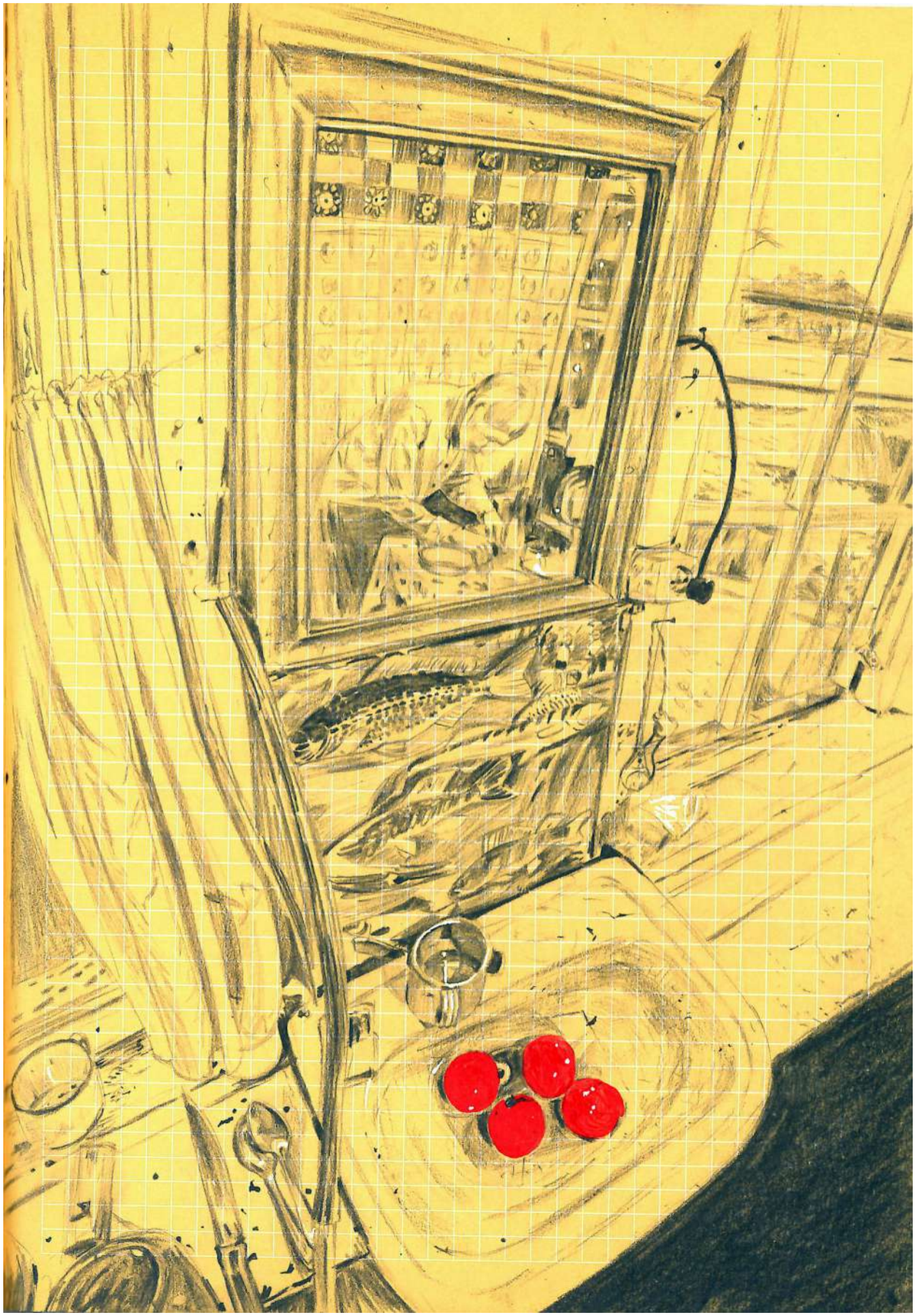

İsimsiz
Karakalem, Akrilik 2020, 17 x 24 cm

Hayali Seçimler
Fotomontaj, Karakalem, Akrilik 2020, 17 x 24 cm

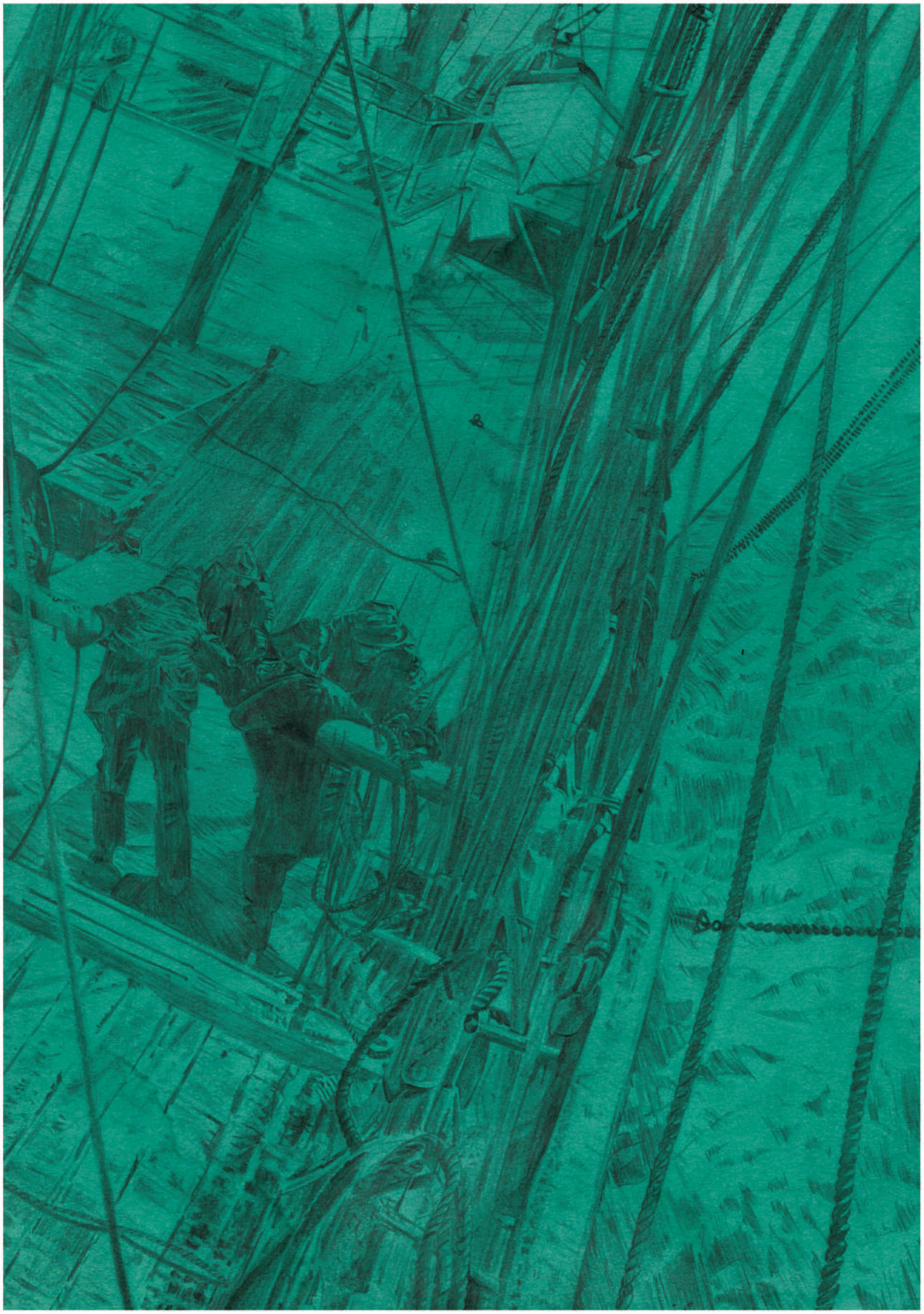

Tekne
Kâğıt Üzerine Karakalem 2011, 21 x 29 cm

Gece Ana
Kâğıt Üzerine Sumi Mürekkebi, Akrilik ve Pastel 2015, 21 x 29 cm

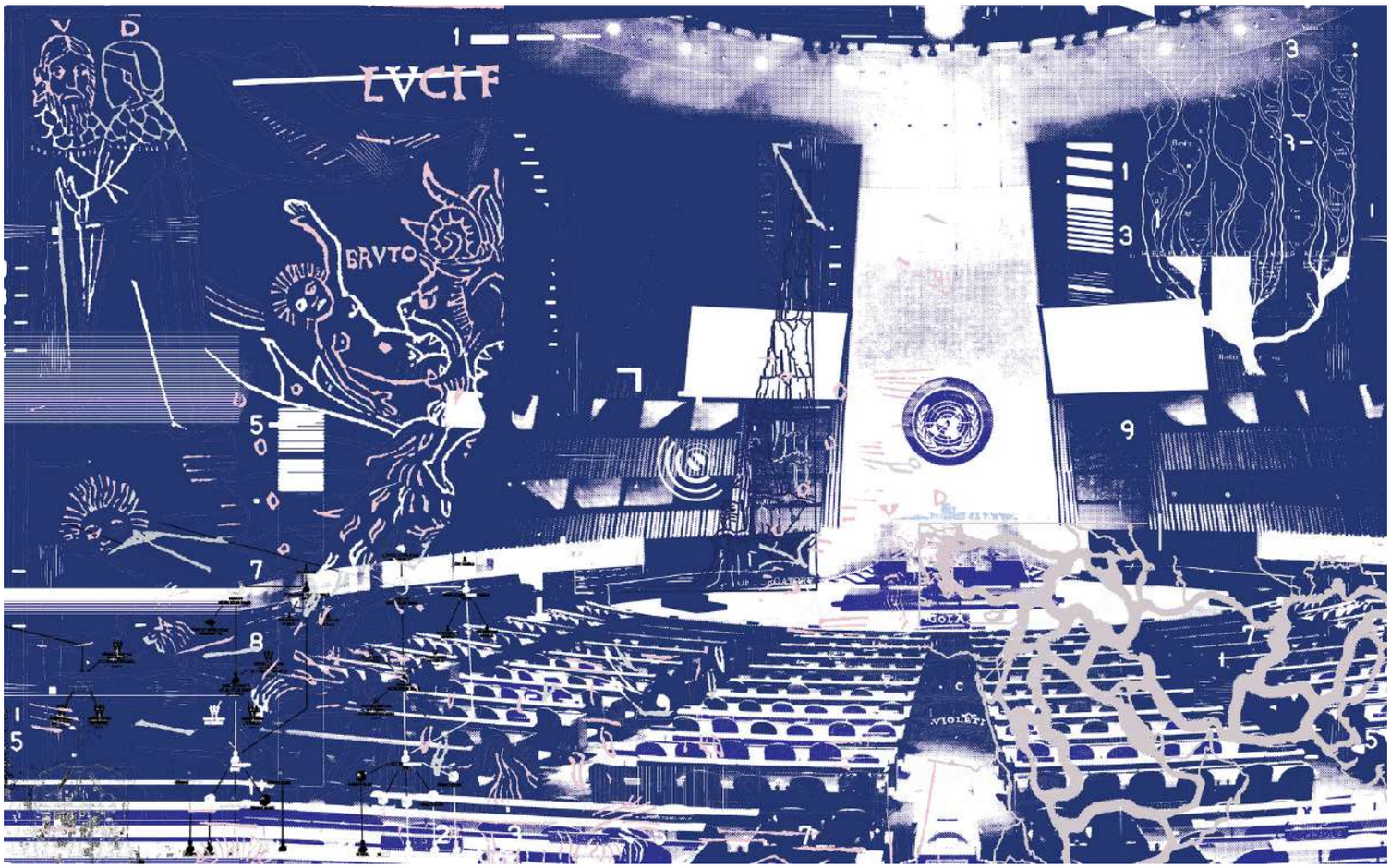

Hayali Cemaat II
Hahnemühle Kâğıt, Fotomontaj 2018, 70 x 114 cm

Hayali Cemaat I
Hahnemühle Kanvas, Arşivsel Pigment Baskı, Akrilik, Baskı Boyası, Dergi Kesiği, Görüntü Transferi 2018, 66 x 108 cm

Nota
Kâğıt Üzerine Sumi Mürekkebi 2015, 21 x 29 cm

Kamp Çanı
Kâğıt Üzerine Karışık Teknik 2015, 21 x 29 cm

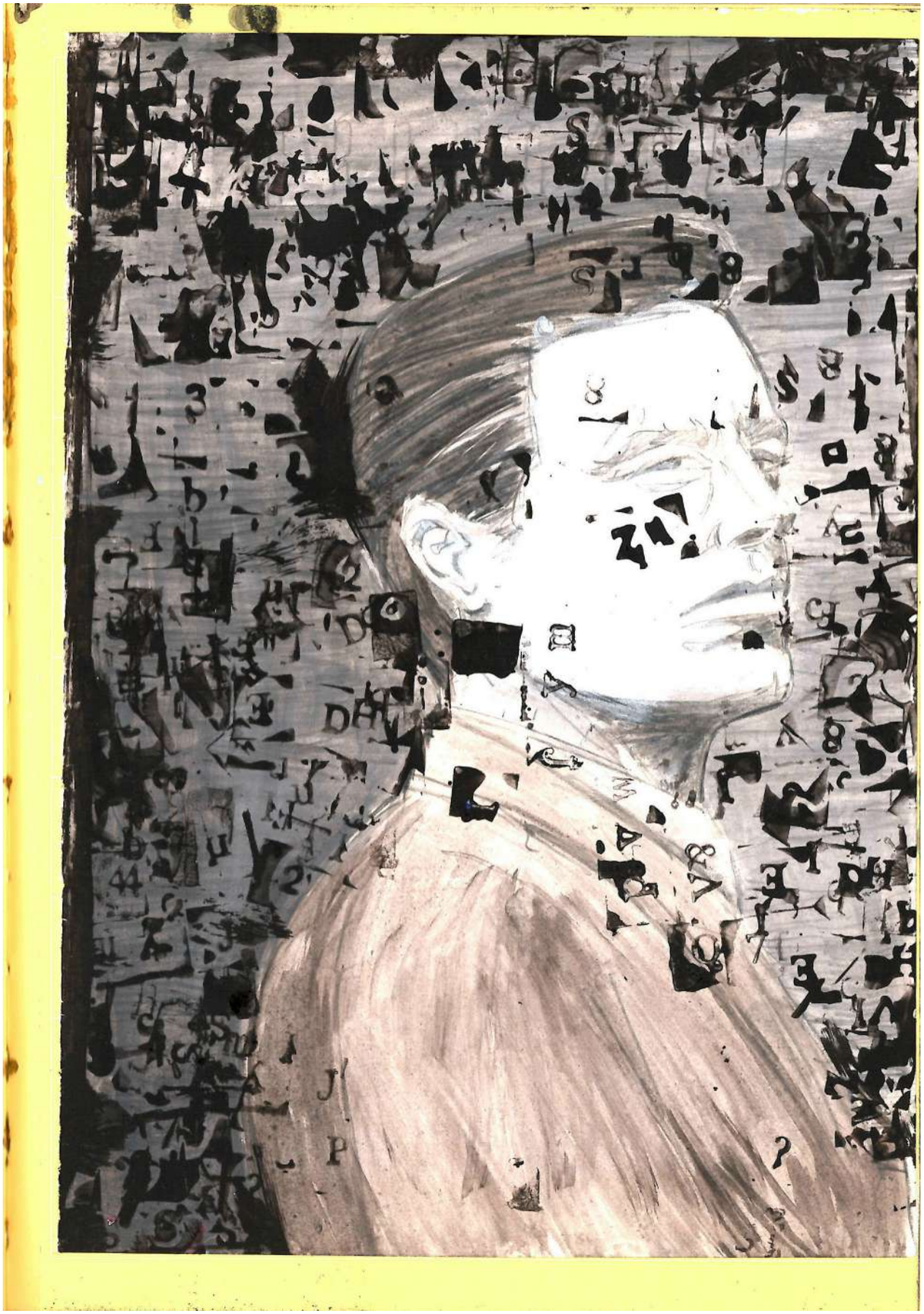

Surrogate/Vekil
Çini Mürekkep 2020, 17 x 24 cm

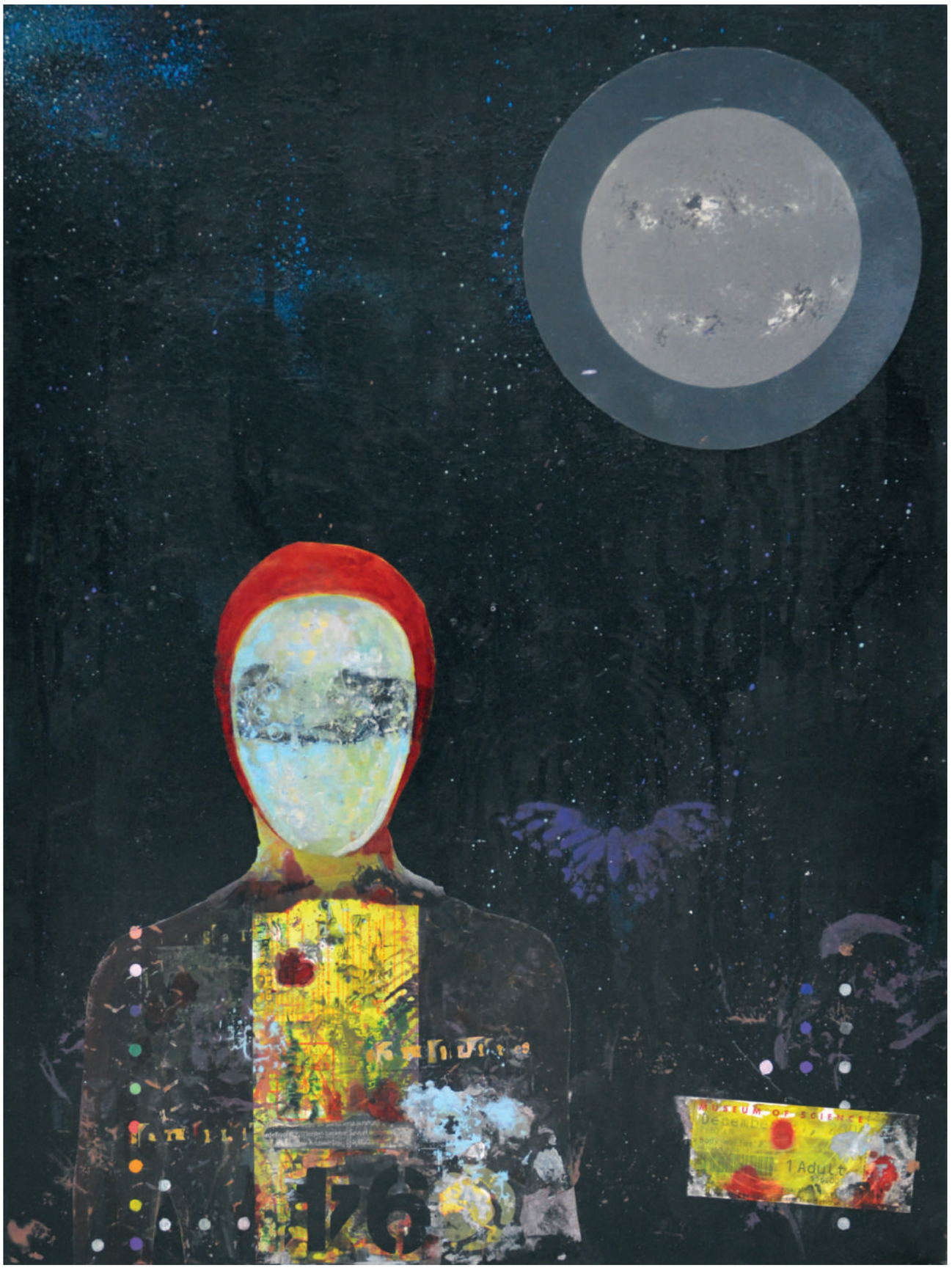

Space Dementia
Panel Üzerine Karışık Teknik 2015, 50 x 63,5 cm

Adam
Kâğıt Üzerine Karışık Teknik 2015, 18 x 20 cm

Nuri İyem
Katalog Sayfası Üzerine Akrilik 2014, 23 x 30 cm

İsimsiz
Katalog Sayfası Üzerine Akrilik 2014, 14 x 20,5 cm

Sakin
Katalog Sayfası Üzerine Akrilik 2014, 14 x 20,5 cm

Kompozisyon
Pastel Kâğıdı Üzerine Yumuşak Pastel 2012, 32 x 24 cm

Bellini'den Sonra
Tuval Üzerine Akrilik, Deri Boyası, Kâğıt 2018, 52 x 70 cm

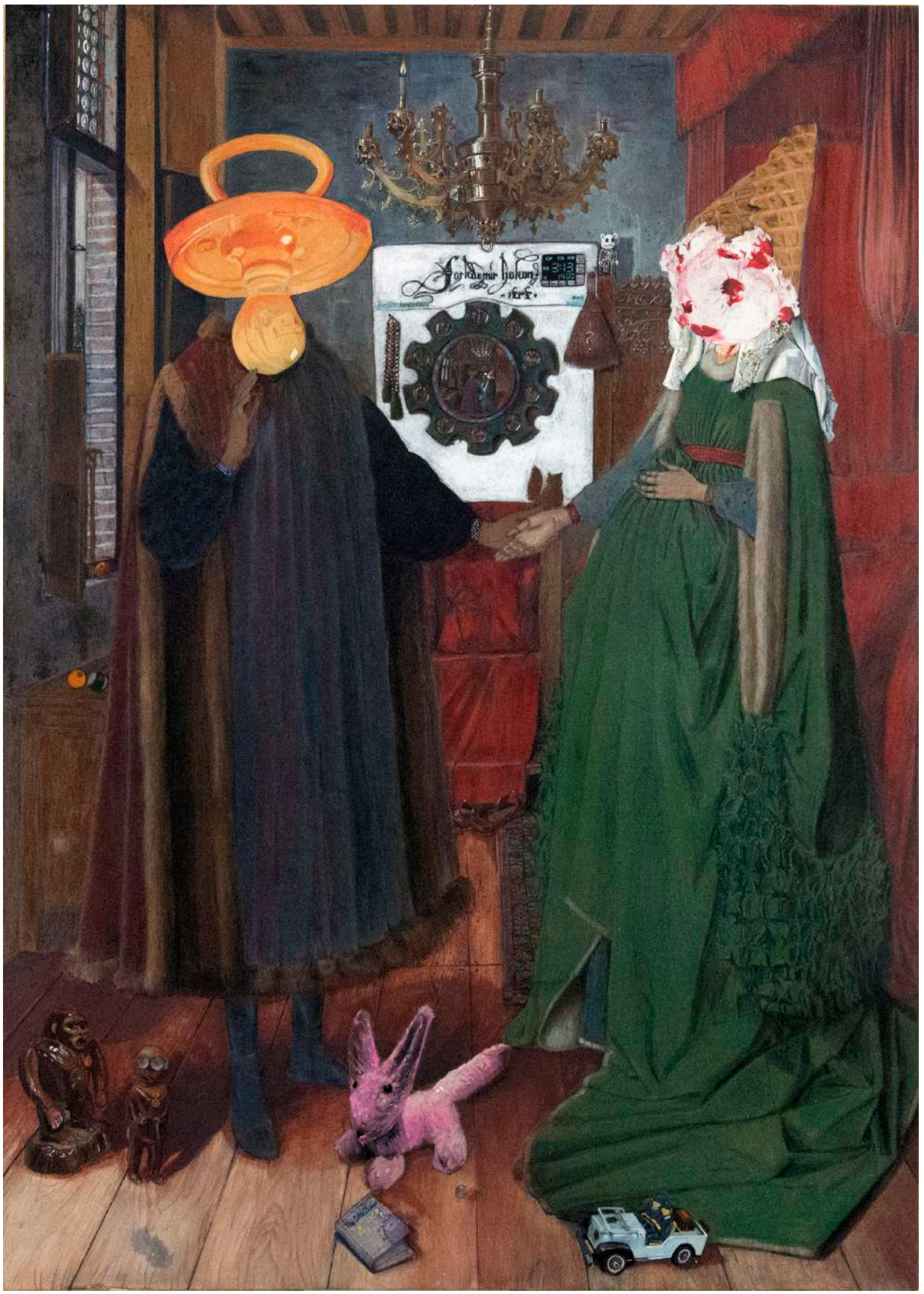

Arnolfini'ye Bakmak
MDF Üzerine Akrilik, Conté Pastel, Kuru Kalem, Ayna 2017-18, 50 x 70 cm

Konserve Kutusu
Çukulata Kutusu Üzerine Marufle Kâğıt Üzerine Akrilik 2013, 28 x 29 cm

Hysteria
Kâğıt Üzerine Akrilik, Sprey Boya ve Metal Boyası 2015, 30 x 42 cm

Ev
Kontrplak Panel Üzerine Karışık Teknik 2012, 33 x 50 cm

Klâsiklerden Kaçmak
MDF Panel Üzerine Pigment ve Akrilik 2015, 21 x 30 cm

Oturan Kadın
Kâğıt Üzerine Akrilik, Çini Mürekkebi ve Karakalem 2012, 21 x 29 cm

Bliss
Kontrplak Panel Üzerine Karışık Teknik 2012, 33 x 50 cm

C-3PO
Kontrplak Panel Üzerine Akrilik ve Pigment 2015, 26 x 40 cm

Genç Bir Öğrencinin Yarışçı Olarak Portresi
Okawara Kâğıt Üzerine Grafit, Akrilik 2018, 50 x 70 cm

Grand Prix
Kâğıt Üzerine Akrilik 2013, 16,5 x 19,5 cm

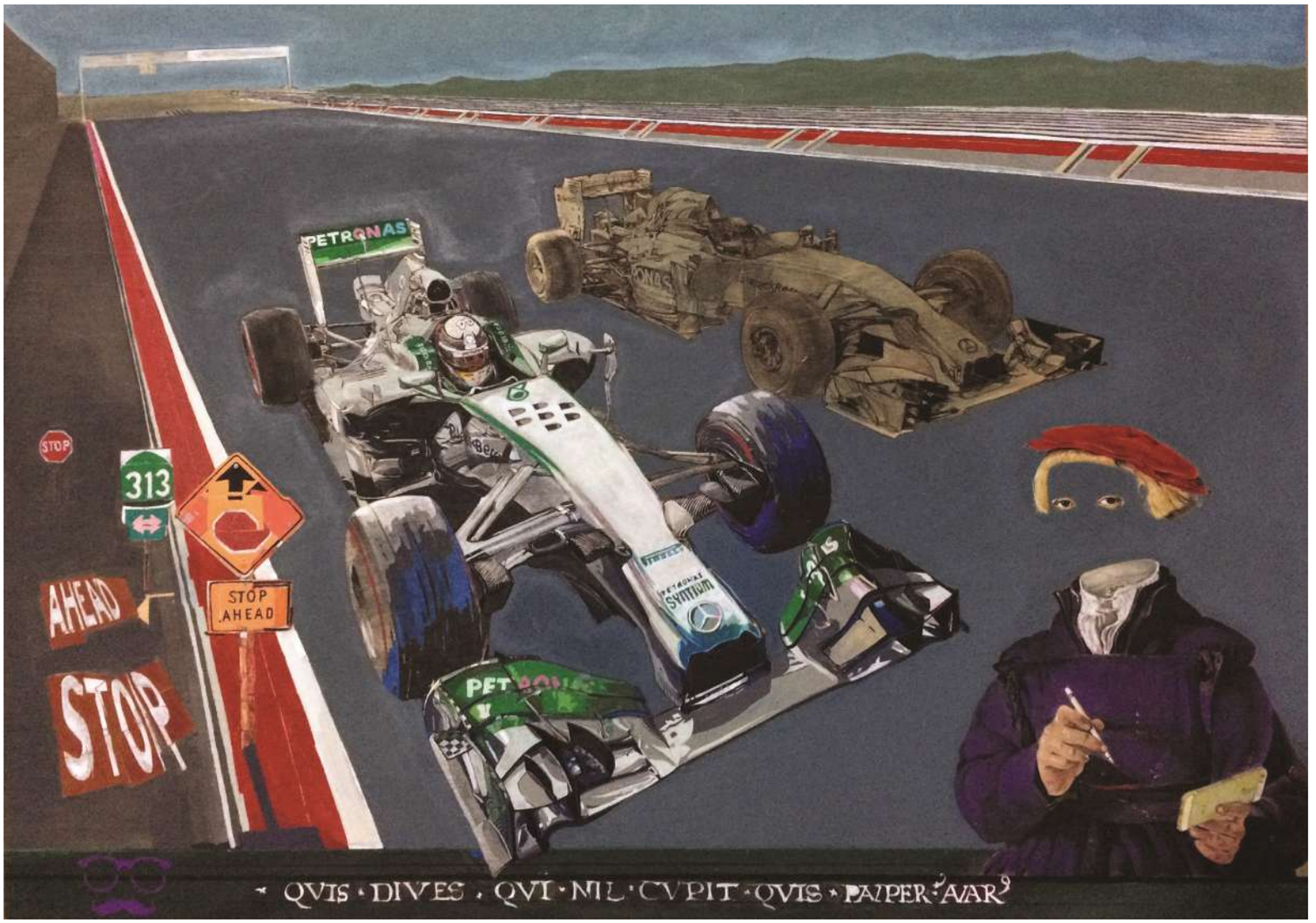

Genç Öğrenci Yarış Pistinde
Kontrplak Üzerine Akrilik, Karakalem, Arşivsel Mürekkep 2016-17, 51 x 71 cm

Miki Avanos
Kontrplak Panel Üzerine Akrilik ve Yağlı Boya 2014, 70x75 cm

Mordecai
MDF Üzerine Akrilik ve Sprey Boya 2014, 32 x 34 cm

Mordecai
Karışık Teknik 2015, 21 x 29 cm

Pinokyo
Kâğıt Üzerine Akrilik 2014, 21 x 27 cm

Uydu
Kâğıt Üzerine Marker 2014, 17 x 20 cm

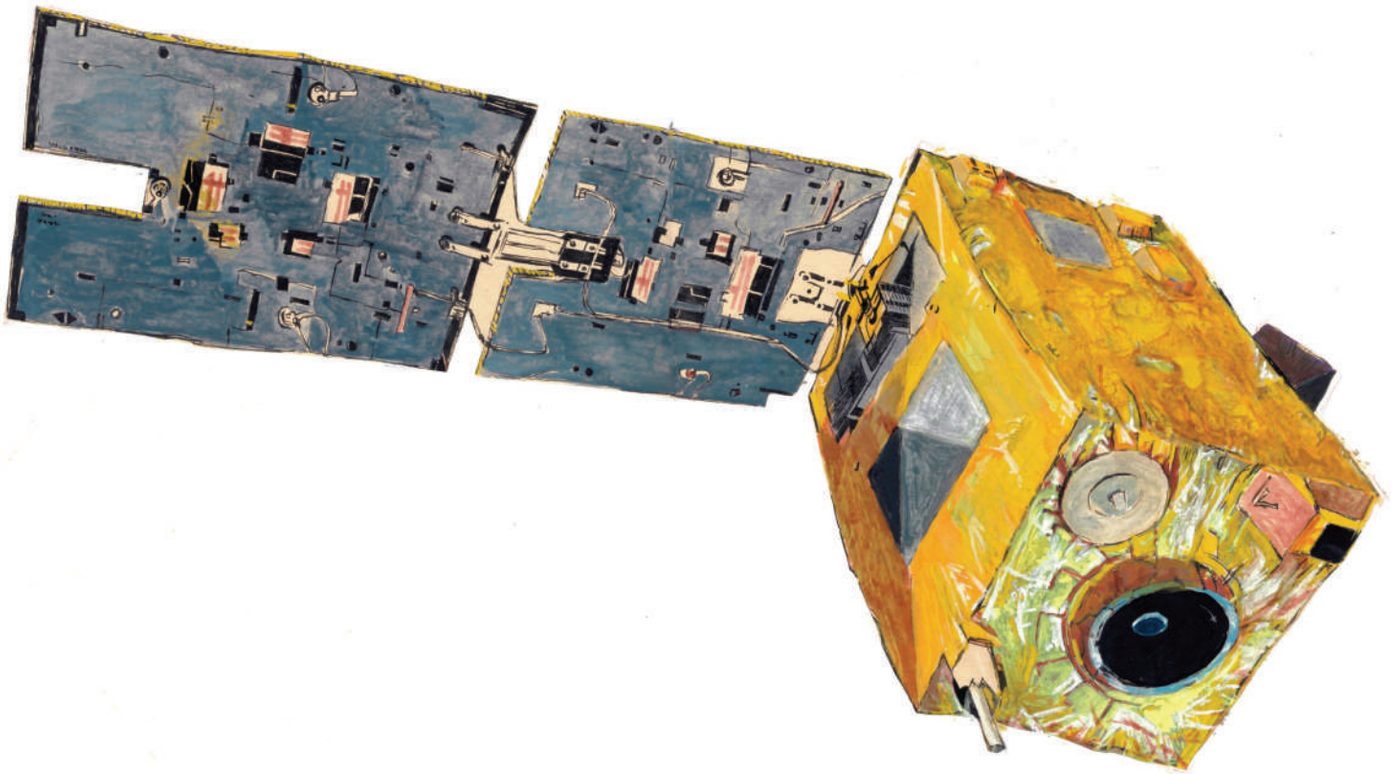

Uydu
Kâğıt Üzerine Akrilik ve Arşiv Kalitesinde Mürekkep 2014, 35 x 20 cm

Mükemmel Boşluk
Görsel Şiir, 2011, 20 x 10 cm

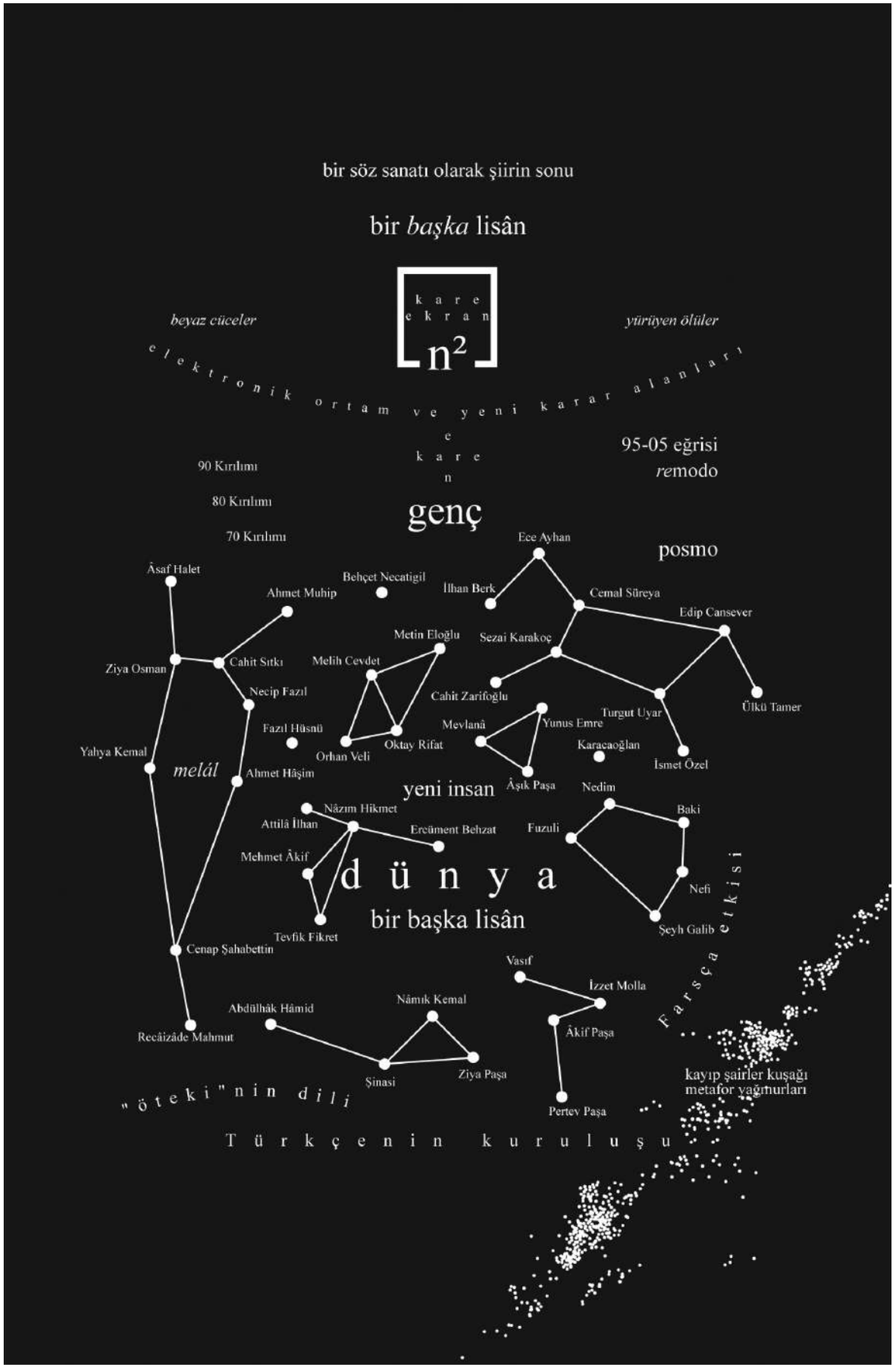

Bir Söz Sanatı Olarak Şiirin Sonu
Görsel Şiir, 2011, 14 x 21,5 cm

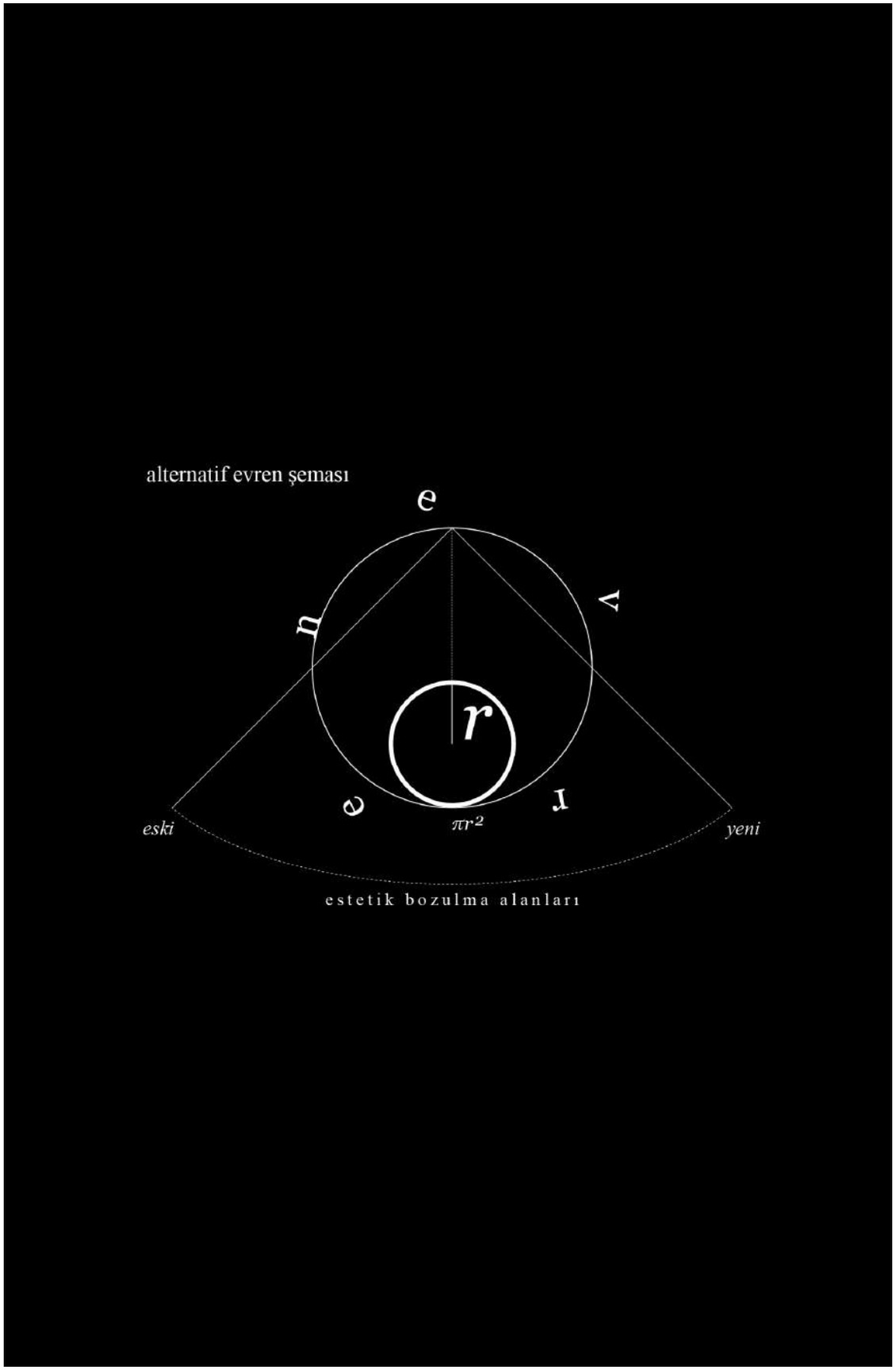

Alternatif Evren Şeması
Görsel Şiir, 2011, 14 x 21,5 cm

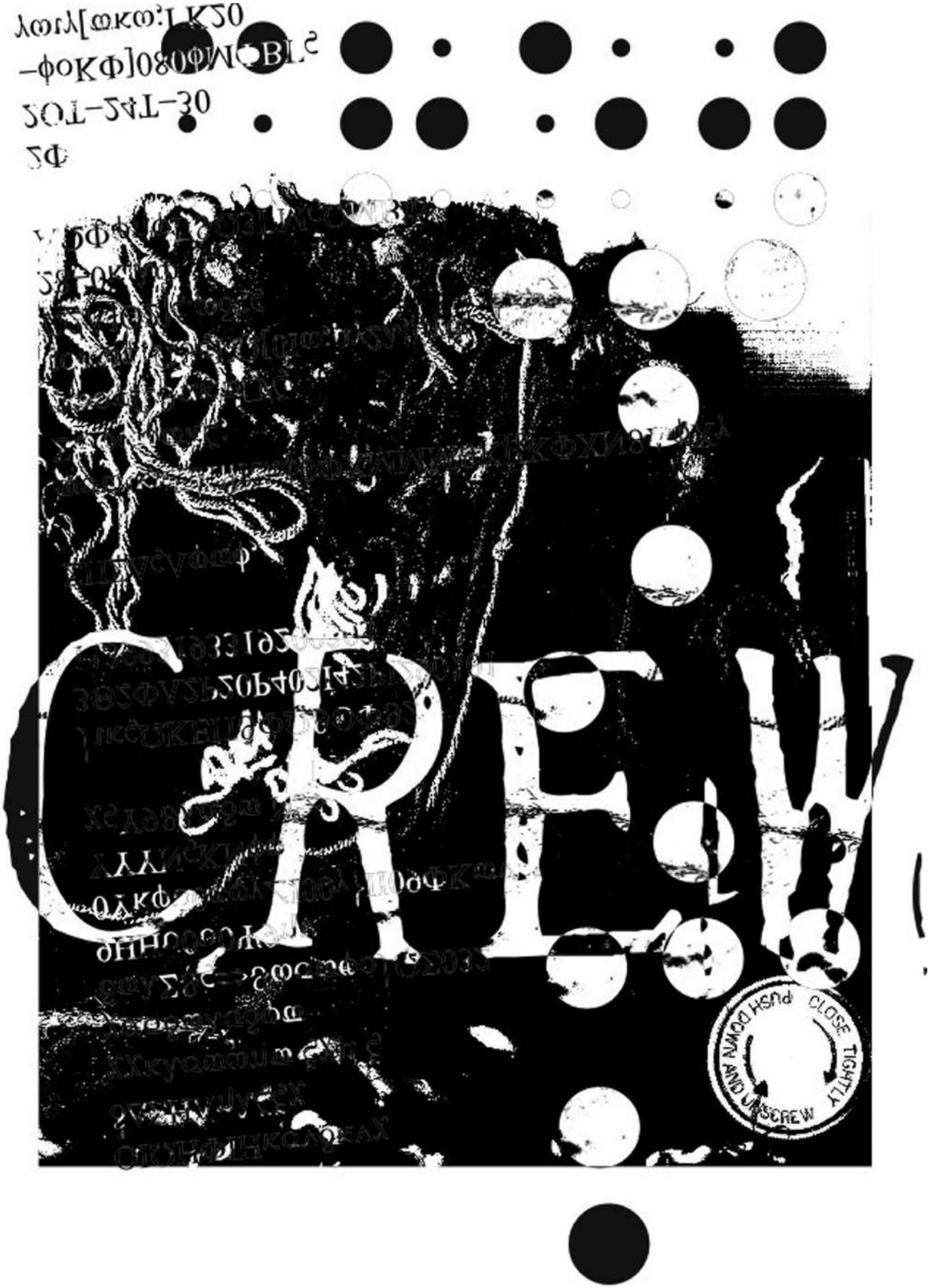

Crew
Görsel Şiir, 2008, 21 x 29 cm

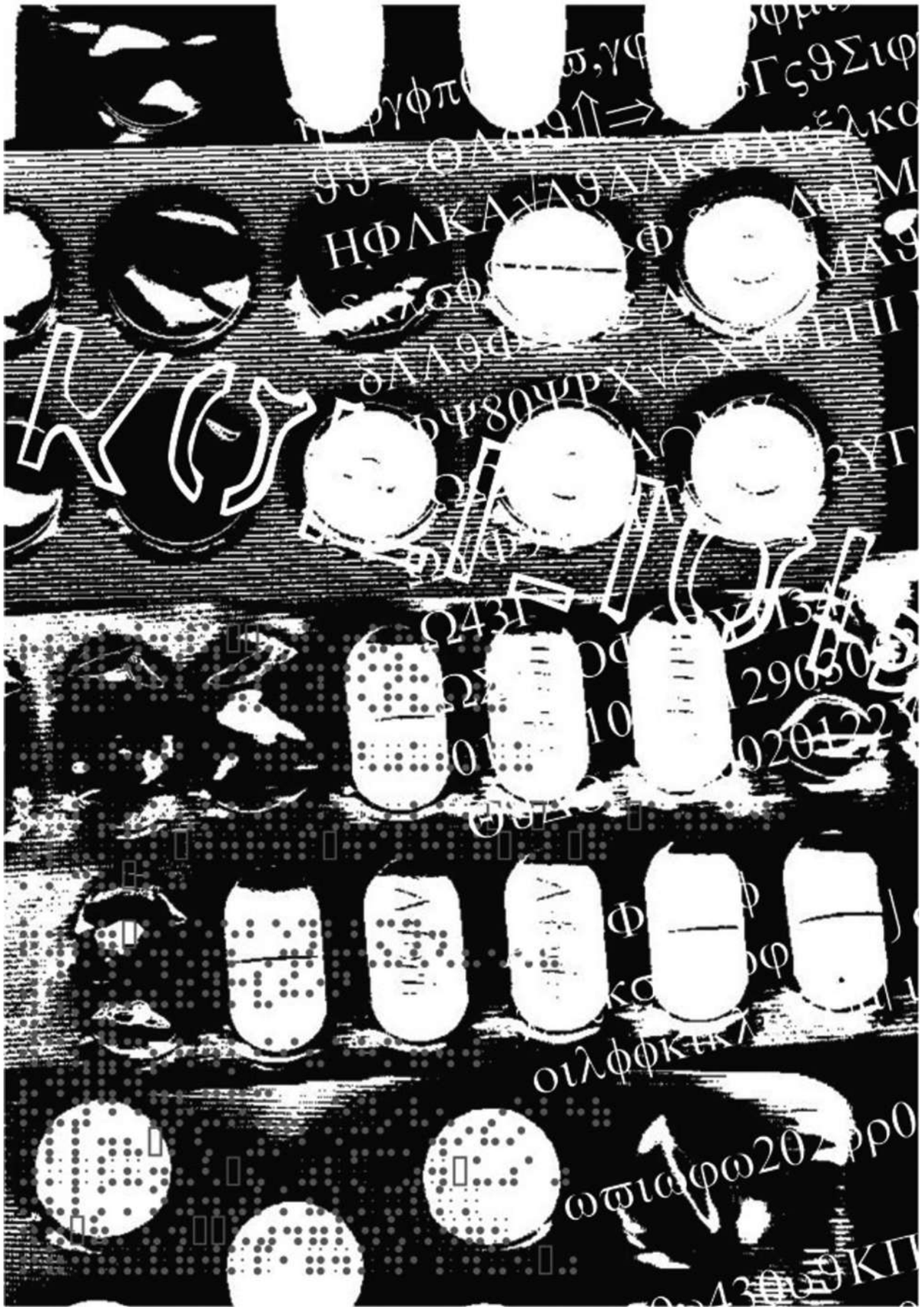

Hub
Görsel Şiir, 2008 21 x 29 cm

Genç Kiklop'un Kederi
Görsel Şiir, 2008, 21x29 cm

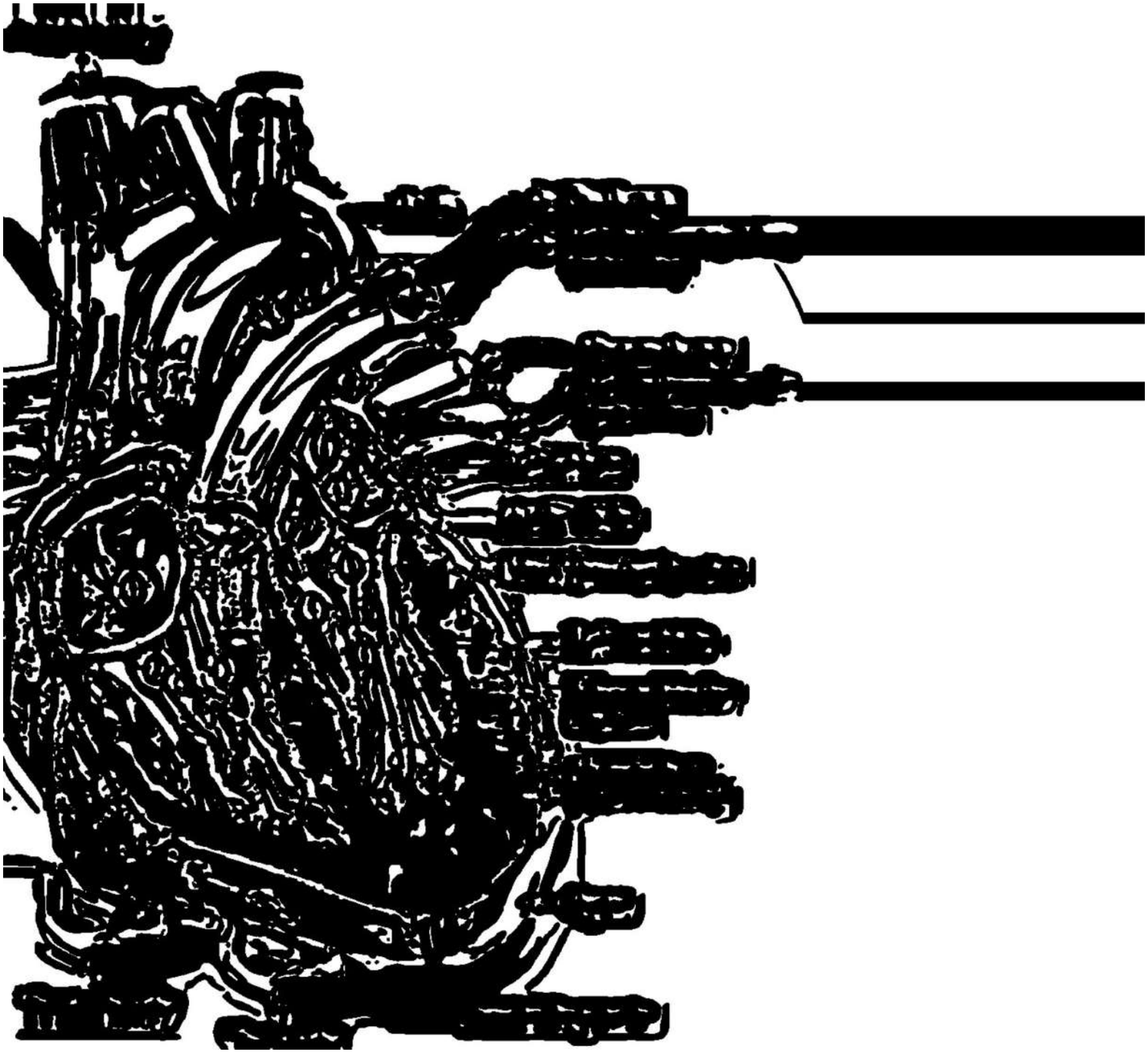

Kalp Savul
Görsel Şiir, 2017

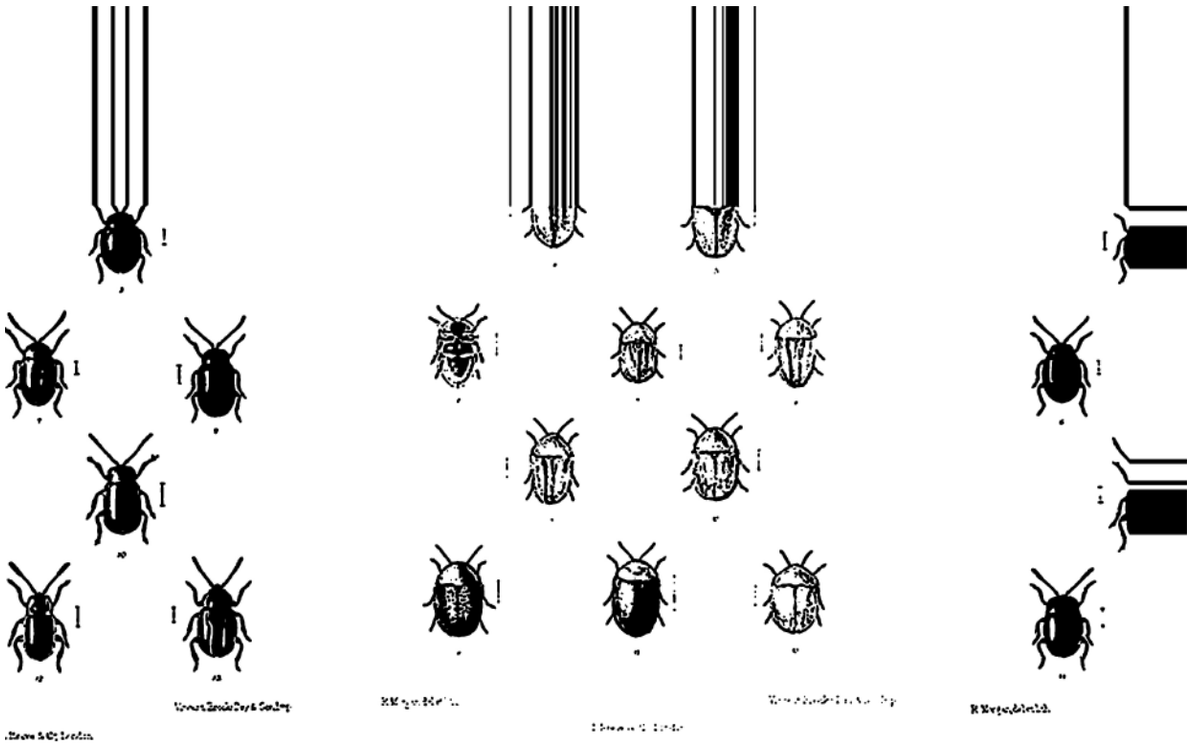

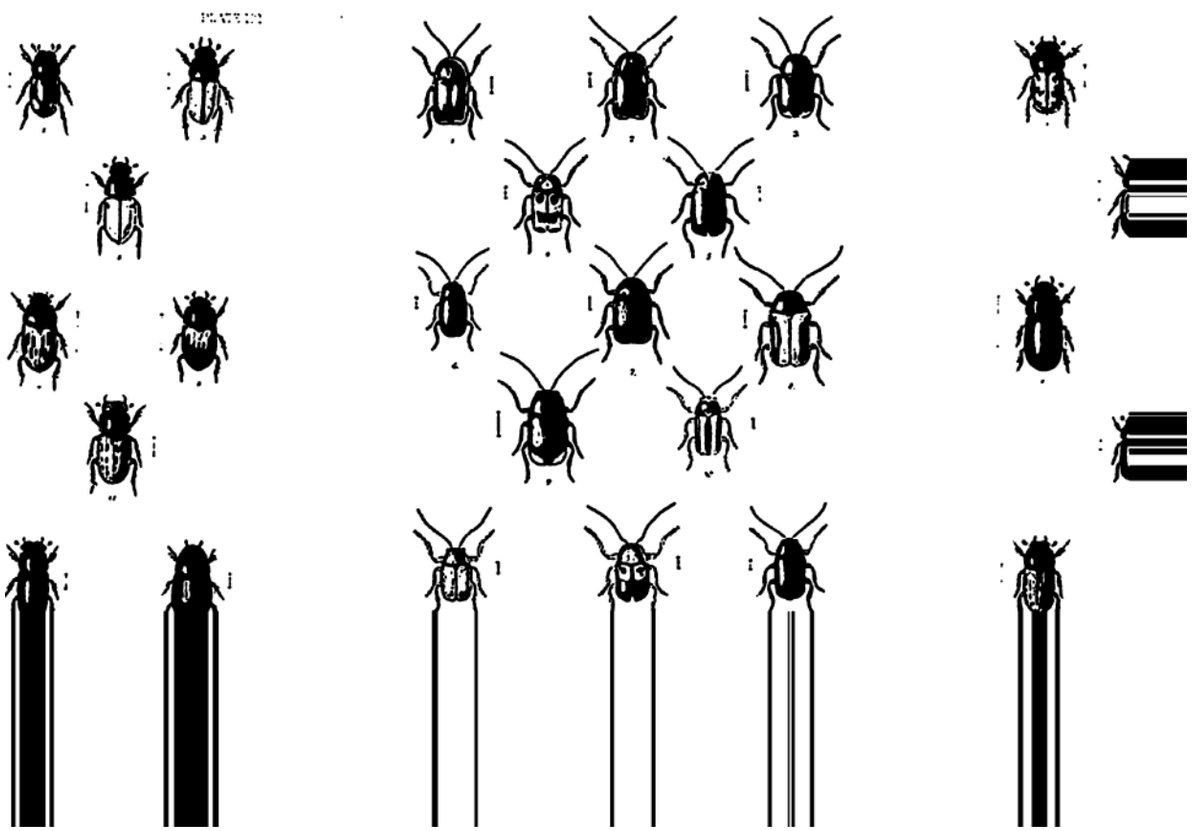

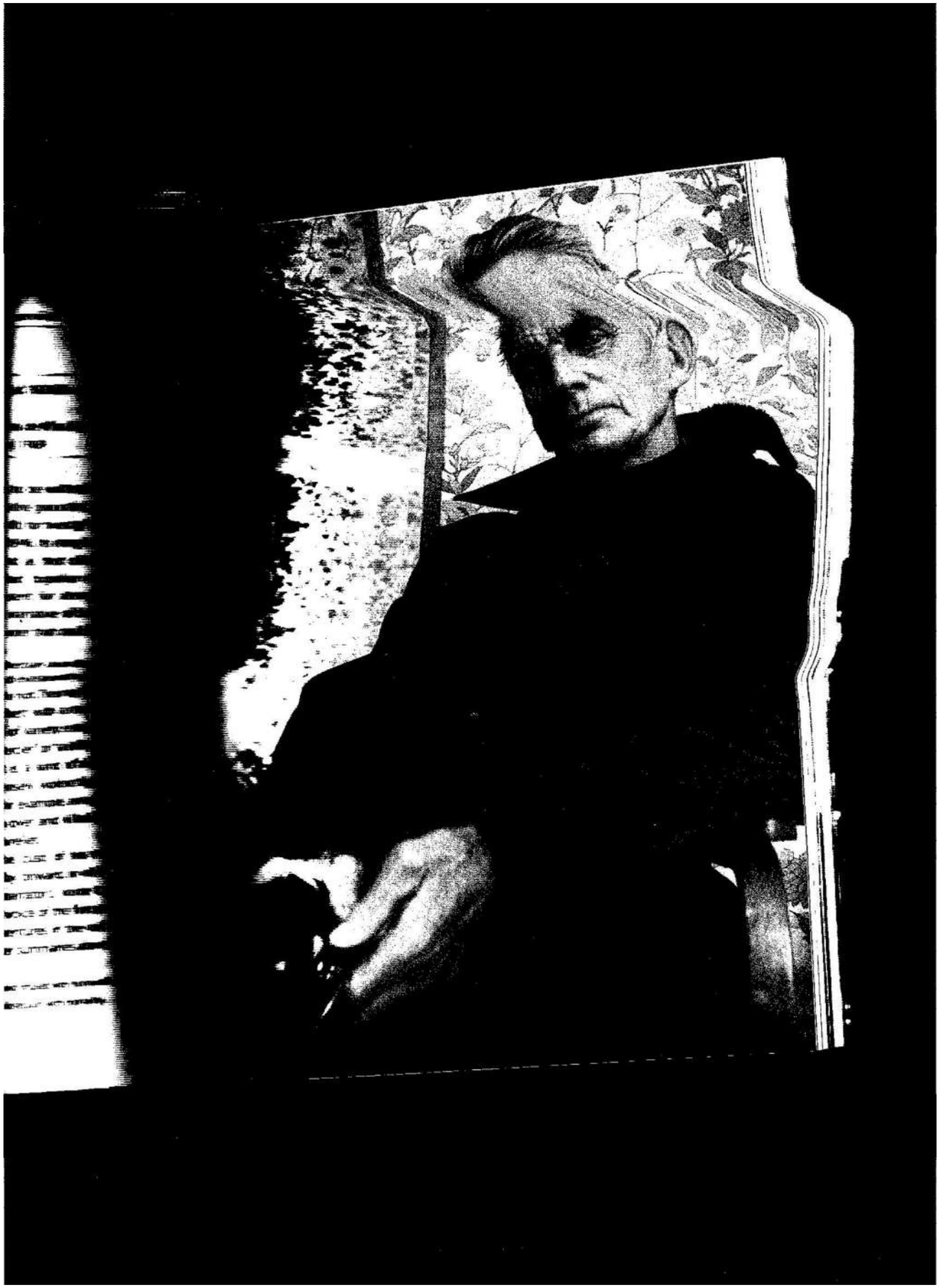

Samuel
Görsel Şiir, 2008, 21 x 29 cm

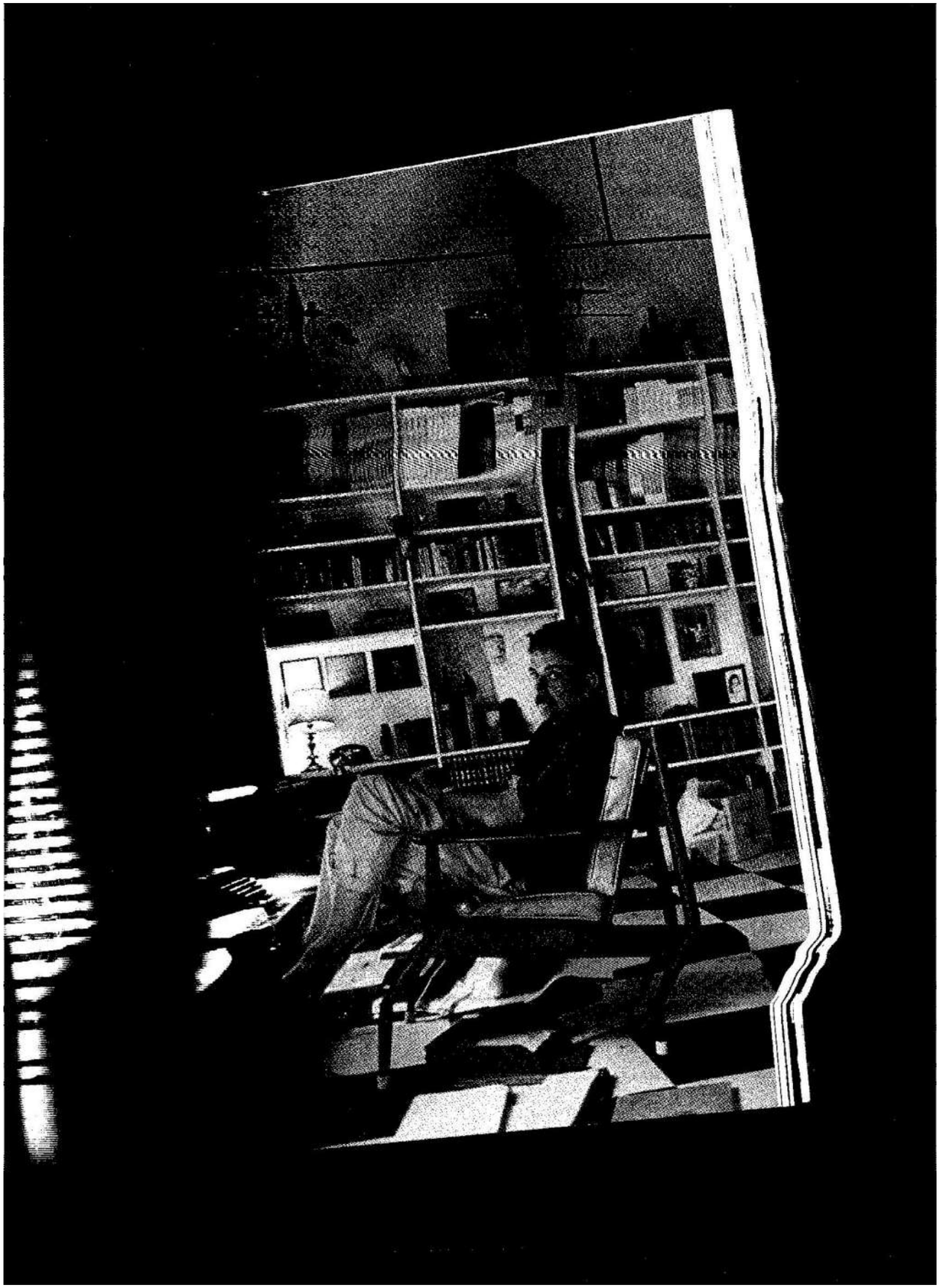

Kedibeşiği
Görsel Şiir, 2008, 21x29 cm

Max'ın Makası
Görsel Şiir, 2008, 21 x 29 cm

Üç Türlü Ölüm
Tabut. Apple TV, Macbook ve Iphone, Kefen Bezi ve İnsan Bedeni 2016, 100x40 cm (triptik)

Bir Sokak Sanatçısının Kızağı
Buz Kızağı, 3M Maske, Sprey Boya Kutusu, Battaniye, Yağmurluk, Plastik Eldiven, Paraşütçü Kemeri, Bez Çanta 2019, 30 x 103 x 32 cm

Nöbetçi Şair
LED Tabela 2018, 21 x 101 x 8 cm

İnci Kolyeli Konserve Kutusu
Karton Kutu Üzerine Marufle Kâğıt Üzerine Akrilik, İnci Kolye, Ahşap Çerçeve 2013-19, 45 x45 cm

Maske
Gaz Maskesi, Yapma Çiçek, 2019